

Asia: VN/23654/2021

## **Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta/Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av arkivlagen och lagen om Riksarkivet**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Lain sisällön ajantasaistamisen lisäksi myös sen rakenne kannattaisi uudistaa rohkeasti johdonmukaisuuden ja selkeyden edistämiseksi. Samoja asioita, esimerkiksi arkistotoimijan tehtäviä käsitellään nyt eri kohdissa, kun alkuperäinen esitysjärjestys on pyritty säilyttämään. Eri kohdissa on myös eroja määrittelyjen tarkkuuden ja konkretian osalta.

Lakiluonnoksen käsitelmäärittelyissä arkistoinnilla tarkoitetaan asiakirjojen kuvailemista arkistoitavaan tietovarantoon.

Tiedonhallintalaissa "tietoaineistot siirretään arkistoon". Tietovarannon käsitettä ei ole luonnoksessa määriteltä. Perustelujen mukaan tässä tukeuduttaneen kuitenkin tiedonhallintalain määritelmään, jonka mukaan tietovaranto on viranomaisen tehtävien hoidossa tai muussa toiminnassa käytettävä tietoaineistoja sisältävä kokonaisuus. Tietovaranto on skaalautuva kokonaisuus eikä kaikkia tiedonhallintayksikön tietovarantoja tai niiden aineistoja ja edelleen jälkimmäisten asiakirjoja välttämättä arkistoida. Tähän tosin voivat vaikuttaa Kansallisarkiston seulontamallit ja -päätökset. Jos tarkoituksena on myös muodostaa erillisiä arkistotietovarantoja, siirtää asiakirjoja ja tietoaineistoja alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisista tietovarannoista, tämä olisi hyvä esittää nykyistä selkeämmin ja konkreettisemmin. Vai onko kyseessä lakiluonnostekstin mukaisesti vain kuvaileminen, olemassa olevan tietovarannon asiakirjojen kuvailutietojen täydentäminen arkistometatiedoilla siltä osin kuin asiakirjat arkistoidaan? Perusteluteksti antaa ymmärtää toisin. Sen mukaan tosin myös asiakirjan arkistoiduksi merkitseminen riittäisi kattamaan arkistoon siirtämisen.

Lakiluonnoksen määritelmän mukaan arkistometatietoihin ei kuulu arkistoitavien asiakirjojen käsittelyä ja säilyttämistä ohjaavia tietoja. Arkistotoimen tehtäviin tulisi kuulua myös asiakirjojen saatavuudesta huolehtiminen, joka kattaisi myös tietopalvelun järjestämisen. Arkistotoimen tehtävät olisi hyvä esittää

asiakirjan elinkaaren vaiheiden mukaisessa järjestyksessä. Tällöin ennen arkistointia mainittaisiin säilytysaikojen määrittely ja arkistoitavuudesta vastaaminen.

Parhailtaan uudistettava julkisuuslaki huomioitaneen ainakin asiakirjan määritelmässä.

6 §:n mukaan arkistoidaan asiakirjat, joiden arkistoinnista on laissa säädetty tai lain nojalla päätetty. Viitataan tässä Kansallisarkiston tekemiin seulontapäätöksiin? Tämä on ilmaistu epätarkasti verrattuna 8 §:ään ja muihin kohtiin, joissa toimintaa on kuvattu yksityiskohtaisesti ja konkreettisesti.

7 §:n mukaan arkistotoimijoiden on huolehdittava arkistoinnin ja arkistotoimen tehtävistä. Määritelmän mukaan arkistointi on kuitenkin arkistotoimen osa.

Lakiluonnokseen ei sisälly arkistotoimen organisoimisen velvoitetta. Arkistotoimen suunnittelun, vastuun ja käytännön hoidon asianmukainen järjestäminen on käytännössä muutakin kuin yksittäisen vastuuhenkilön nimeäminen. Johdon sitoutuminen ja riittävät resurssit ovat merkittäviä haasteita useissa arkistotoimijoissa.

4. luvun otsikko on jäänyt päivittämättä. Asiakirjojen laatiminen ei ole uuden lain sääntelyn piirissä.

12., 13. ja 15. pykälät on kumottu tarpeettomina, vaikka analogisia arkistoaineistoja on olemassa, käsitellään ja säilytetään vielä useita vuosikymmeniä.

14 §:n mukaan arkistotoimen asiakirjojen siirrosta Kansallisarkistoon voidaan poiketa, jos se on välttämätöntä turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittelyä koskevien vaatimusten, muiden tietoturvasääntöjen tai muun asiakirjan luonteeseen liittyvän välttämättömän syyn vuoksi. Poikkeamisen tulisi kuitenkin olla mahdollista myös esimerkiksi silloin, kun asiakirjojen siirtokuntoon saattaminen muodostuu vanhoissa ja suurissa arkistotoimijoissa ylitsepääsemättömäksi taloudelliseksi haasteeksi.

Laurila Ilkka  
Luonnonvarakeskus

Määttä Jari  
Luonnonvarakeskus